

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНИХ СИЛ
КАФЕДРА ПСИХОЛОГІЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ»

циклу обов'язкової професійної підготовки
за освітньо-науковою програмою «Екстремальна та кризова психологія»,
підготовки доктора філософії
у галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
за спеціальністю 053 Психологія

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2025-2026 навчальний рік.
Протокол від «29» серпня 2025 року № 1.

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної дисципліни
«Проблеми психологічної реабілітації»

2025 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація (опис) навчальної дисципліни

Знання, які отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Проблеми психологічної реабілітації», сприяють глибокому й різнобічному теоретичному та практичному дослідженню та аналізу впливів на особистість, її поведінку та професійну діяльність кризових ситуацій та екстремальних умов повсякденної та професійної діяльності, методів та технологій психологічної реабілітації та екстреної психологічної допомоги, а також збагаченню наукового світогляду здобувачів та їх психологічної культури.

Даний курс передбачає теоретичне і практичне вивчення концептуальних засад, методологічних принципів, механізмів та психологічних особливостей впливу на особистість надзвичайних ситуацій різного походження, які порушують нормальне функціонування людини та потребують професійного втручання психологів щодо подолання наслідків криз та психотравматичних ситуацій, ознайомлення з основними підходами та методами психодіагностики, психопрофілактики, корекції та наступної реабілітації людини за наслідками негативних впливів перебування та діяльності в екстремальних умовах, а також із сучасними підходами до соціально-психологічної практики. Крім того він сприяє розвитку наукових та практичних умінь і навичок; формуванню морально-етичних норм і відповідальності та усвідомленню професійної ідентичності.

Відмінною особливістю цього курсу є те, що на заняттях застосовується методи порівняльного аналізу психологічних феноменів, активне навчання, творче оперування засвоєними знаннями, розуміння перспектив розвитку сучасної екстремальної психології та психології професійної діяльності, розвиток у здобувачів вищої освіти поглиблених наукових компетенцій психолога.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Назаров Олег Олександрович, професор кафедри психології діяльності в особливих умовах соціально-психологічного факультету, кандидат психологічних наук, професор.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет № 234.
E-mail	nazarov_oleh@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	- соціальна психологія; - психологія діяльності в особливих умовах.
Професійні здібності	- супервізія для психологів-практиків, соціальних працівників та працівників кадрових органів
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Onishchenko, N., Pereylygina, L., Nazarov, O., Karikov, S., Riabinina, O., & Gontarenko, L. (2023). Psychosocial assistance within the framework of the social rehabilitation process: prospects for recuperation and reintegrative outcomes. Brazilian

	Journal of Education, Technology and Society – BRAJETS. Vol. 16 No.se2, p. 155-165: The Global Development of Innovative Technologies and their Impact on the Education. https://doi.org/10.14571/brajets.v16.nse2.155-164 Yurchynska H., Ananova I., Nazarov O., Salnikova T., Martynets L. Provision of qualified psychological assistance as a result of crisistraumatic events. AD ALTA: journal of interdisciplinary research. Vol. 12, Issue 2, Special Issue XXXI., MAGNANIMITAS Assn / Hradec Kralove, The Czech Republic, 2022. P. 94-99. http://www.magnanimitas.cz/ADALTA/120231/papers/A_17.pdf Назаров О.О. Психологія діяльності рятувальника: зміст та проблеми для обговорення. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2022. № 4(2). С. 30-37. http://repositsc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16953 Назаров О.О., Левченко А.С. Особливості досліджень професійних деформацій та деструкцій у вітчизняній психології діяльності в особливих умовах. Проблеми екстремальної та кризової психології, 2025. № 1 (9). С. 46-55. https://doi.org/10.52363/dcpp-2025.1.4
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті Університету (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/timeTable/group>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру що п'ятниці з 15.00 до 16.00 в кабінеті № 234. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: вивчення концептуальних засад, методологічних принципів, механізмів та психологічних особливостей прояву феноменів, які виникають в умовах кризових та психотравмівних ситуацій різного походження, їхнього впливу на поведінку, повсякденну та професійну діяльність людини, а також ознайомлення з основними підходами та методами відновлення та реабілітації людини за наслідками негативних впливів екстремальних умов, а також із сучасними підходами до соціально-психологічної практики.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна, вечірня)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	обов'язкова	обов'язкова

	професійна	професійна
Навчальний рік	2025-2026	
Семестр(и)	3	3
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3,0	3,0
- загальна кількість годин	90	90
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	18	14
- практичні заняття (годин)		
- семінарські заняття (годин)	22	4
- лабораторні заняття (годин)		
- курсовий проект (робота) (годин)		
- інші види занять (годин)		
- самостійна робота (годин)	50	72
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)		
- підсумковий контроль (диференційний залік, іспит)	іспит	іспит

Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: теоретико-методологічні проблеми психології діяльності в особливих умовах.

Постреквізити: психологія поведінки людини в екстремальних ситуаціях, психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності, управління науковими проектами та інтелектуальна власність.

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-наукової програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Володіти концептуальними та методологічними знаннями в галузі екстремальної та кризової психології, бути здатним застосовувати їх до професійної діяльності.	ПРН 01.
Здійснювати розробку відповідних методичних процедур при проведенні дослідження.	ПРН 11.
Оцінювати здобутки та визначати й аргументувати перспективи власної наукової роботи.	ПРН 12.

Аналізувати специфіку виникнення і протікання кризових тенденцій та їх вплив на особистісне і професійне становлення, правильно підбирати, розробляти та застосовувати методи, методики і техніки для діагностики криз особистості, запобігати виникненню кризового стану особистості.	ПРН 14.
Проводити науковий пошук і систематизацію проблемних ситуацій з обраного наукового напрямку, використовувати вітчизняний та зарубіжний досвід встановлення відповідності психічних особливостей фахівців, інших ризиконебезпечних професій вимогам екстремальної та кризової психології.	ПРН 15.
Організовувати заходи спрямовані на охорону психічного здоров'я персоналу ризиконебезпечних професій, створення сприятливих психологічних, соціально-психологічних, психолого-педагогічних умов для психічного розвитку фахівців	ПРН 16.
Володіти навичками аналізу та самоаналізу науково-дослідної та науковопедагогічної діяльності, планування, організаторської, координаційної та управлінської діяльності, здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію.	ПРН 19.

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність планувати та вирішувати задачі власного особистісного та професійного розвитку, здійснювати самоосвіту, самоорганізацію, самовиховання.	ЗК 04.
Здатність самостійно розробляти проекти шляхом творчого застосування існуючих та генерування нових ідей.	СК 02.
Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері екстремальної та кризової психології.	СК 04.
Здатність використовувати та розробляти психологічні способи подолання фахівцями ризиконебезпечних професій негативних психічних станів, що викликані кризовими та екстремальними ситуаціями.	СК 05.
Здатність проводити емпіричні дослідження функціональних станів, особливостей психіки, операційно-сислової структури професійного досвіду фахівців ризиконебезпечних професій.	СК 08.

Здатність аналізувати та систематизувати інформацію щодо вивчення психологічних умов та шляхів встановлення відповідності особистісних якостей фахівців ризиконебезпечних професій вимогам діяльності в особливих умовах.	СК 09.
Здатність використовувати науково-теоретичні та науково-практичні психологічні ресурси для вирішення наукових і практичних завдань у галузі екстремальної та кризової психології.	СК 10.

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Проблеми психологічної реабілітації.

Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до проблеми психологічної реабілітації та допомоги.

Тема 2. Феномени психотравми та кризи у сучасній психологічній науці.

Тема 3. Наслідки криз та психотравмівних ситуацій та їх особливості.

Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.

Тема 5. Програми і технології психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.

Тема 6. Подолання наслідків криз та психотравми. Екстрена психологічна допомога.

Тема 7. Сучасні практичні напрями поновлення психічного та соціального статусу людини в Україні.

Тема 8. Світовий досвід психологічної реабілітації та допомоги населенню, яке постраждало внаслідок психотравмівних ситуацій.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма навчання):

Назви модулів і тем	Очна (денна, вечірня) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
3 - й семестр						
Модуль 1. Проблеми психологічної реабілітації.						
Тема 1. Теоретико-методологічні підходи	10	2	2	-	6	усні та письмові

до проблеми психологічної реабілітації та допомоги.						опитування, індивідуальні завдання
Тема 2. Феномени психотравми та кризи у сучасній психологічній науці.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 3. Наслідки криз та психотравмівних ситуацій та їх особливості.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	10	2	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 5. Програми і технології психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.	8	2	2	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 6. Подолання наслідків криз та психотравми. Екстрена психологічна допомога.	10	2	4	-	4	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 7. Сучасні практичні напрями поновлення психічного та соціального статусу людини в Україні.	12	4	2	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Тема 8. Світовий досвід психологічної реабілітації та допомоги постраждалим внаслідок кризових та психотравмівних ситуацій.	12	2	4	-	6	усні та письмові опитування, індивідуальні завдання
Модульна (контрольна) робота	8	-	2	-	6	письмова модульна контрольна робота
Разом за модулем 1	90	18	22	-	50	-
Разом за 4 семестр	90	18	22	-	50	-
Разом	90	18	22	-	50	-

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

1.	Теоретико-методологічні підходи до проблеми психологічної реабілітації та допомоги.	2
2.	Феномени психотравми та кризи у сучасній психологічній науці.	2
3.	Наслідки криз та психотравмівних ситуацій та їх особливості.	2
4.	Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	2
5.	Програми і технології психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.	2
6.	Подолання наслідків криз та психотравми. Екстрена психологічна допомога.	4
7.	Сучасні практичні напрями поновлення психічного та соціального статусу людини в Україні.	2
8.	Світовий досвід психологічної реабілітації та допомоги постраждалим внаслідок кризових та психотравмівних ситуацій.	4
	Разом	20

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів і тем	Заочна (дистанційна) форма навчання					
	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	самостійна робота	поточний контроль
3 - й семестр						
Модуль 1. Проблеми психологічної реабілітації.						
Тема 1. Теоретико-методологічні підходи до проблеми психологічної реабілітації та допомоги.	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 2. Феномени психотравми та кризи у сучасній психологічній науці.	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 3. Наслідки криз та психотравмівних ситуацій та їх особливості.	10	2	-	-	8	індивідуальні завдання
Тема 4. Діагностичний інструментарій у реабілітаційному процесі.	10	1	-	-	9	індивідуальні завдання
Тема 5. Програми і технології психологічної	8	1	-	-	7	індивідуальні

допомоги та реабілітації в сучасній науці.						завдання
Тема 6. Подолання наслідків криз та психотравми. Екстрена психологічна допомога.	8	2	-	-	6	індивідуальні завдання
Тема 7. Сучасні практичні напрями поновлення психічного та соціального статусу людини в Україні.	14	2	-	-	12	індивідуальні завдання
Тема 8. Світовий досвід психологічної реабілітації та допомоги постраждалим внаслідок кризових та психотравмівних ситуацій.	12	2	2	-	8	індивідуальні завдання
Модульна (контрольна) робота	8	-	2	-	6	письмова модульна контрольна робота
Разом за модулем 1	90	14	4	-	72	-
Разом за 4 семестр	90	14	4	-	72	-
Разом	90	14	4	-	72	-

Індивідуальні завдання.

До індивідуальних завдань відноситься: написання рефератів, есе, аналіз практичних, проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень до виступу на конференції, участь в олімпіадах тощо.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань.

1. Провідні психологічні теорії та їхній вплив на практичні аспекти психологічної допомоги та реабілітації.
2. Основні функції та принципи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
3. Основні методи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
4. Реабілітаційна психологія як галузь знань: мета, завдання та зв'язок з іншими дисциплінами.
5. Зміст та особливості феноменів кризи та психотравми.
6. Психотравмівні та кризові ситуації. Типи психотравмівних ситуацій.
7. Напрями соціально-психологічної допомоги та реабілітації у кризових станах.

8. Стратегії виживання в екстремальних та кризових ситуаціях.
9. Особливості переживання стресових і психотравмівних ситуацій.
10. Психологічні особливості реакцій, станів та поведінки постраждалих в умовах надзвичайної ситуації.
11. Основні етапи реагування постраждалого на надзвичайні ситуації.
12. Психологічні наслідки надзвичайної ситуації.
13. Стадії сприятливого переживання психотравмівної ситуації.
14. Базові принципи психодіагностики постраждалих осіб.
15. Психодіагностика осіб, що пережили травмівну подію.
16. Особливості посткризової психологічної діагностики дітей.
17. Соціально-психологічна допомога та реабілітація: тезаурус.
18. Програми соціально-психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.
19. Технології соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
20. Психічне здоров'я та соціально-психологічна підтримка в надзвичайних ситуаціях.
21. Рівні підтримки психічного здоров'я постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
22. Загальні принципи психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
23. Екстрена психологічна допомога в системі загальнопсихологічної допомоги та реабілітації особистості.
24. Подолання наслідків кризи на рівні психологічної допомоги на етапі комплексного реагування після гострої фази надзвичайної (екстремальної) ситуації.
25. Мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги.
26. Соціально-психологічне консультування у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
27. Індивідуальна робота у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
28. Соціально-психологічна робота з групою: сутність та особливості.
29. Реабілітаційне середовище в Україні: сутність та особливості нормативного регулювання.
30. Основи реабілітаційної діяльності в Україні.
31. Мультидисциплінарна реабілітаційна команда: склад, організація діяльності, завдання та функції.
32. Реабілітаційні структури в Україні.
33. Організація психологічної допомоги біженцям та їхньої реабілітації.

34. Організація психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей (досвід США).

35. Психологічна допомога та реабілітація у випадку бойової психічної травми (досвід США).

36. Програма психологічної допомоги учасникам бойових дій у Грузії.

37. Організація психологічної допомоги та реабілітації учасників бойових дій в Ізраїлі.

38. Профілактика стресових розладів у військового персоналу (досвід миротворчих місій країн Балтії, Канади, Румунії, Болгарії).

39. Ключові елементи першої психологічної допомоги при гострих реакціях бойового стресу.

40. Основні принципи та форми допомоги при гострих реакціях бойового стресу

41. Основні лінії проведення відновно-реабілітаційних заходів при гострих реакціях бойового стресу.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах**: навчальні заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, модульні контрольні роботи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі **методи навчання і викладання**:

- методи навчання за джерелами набуття знань: лекція, пояснення, бесіда, обговорення матеріалу що вивчається;
- наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається, а саме проблемний виклад та частково-пошуковий;
- робота з навчально-методичною літературою та із використанням технічних ресурсів;
- самостійна робота.

Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційований залік, індивідуальні завдання, есе, реферати, доповіді тощо.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі індивідуального опитування; виступів на семінарських заняттях, виконання індивідуальних завдань; виконання модульних контрольних робіт тощо.

Підсумковий контроль здійснюється у формі диференційного заліку.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якої є іспит.

- очна (денна, вечірня) форма навчання:

Розподіл балів											
Поточний контроль та самостійна робота									* Іспит	Сума балів за дисципліну	
Модуль 1											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Індивідуальні завдання	* Модульна контрольна робота	до 40	100
до 3	до 3	до 3	до 3	до 3	до 6	до 3	до 6	до 5	до 25		

- заочна (дистанційна) форма навчання:

Розподіл балів											
Поточний контроль та самостійна робота										* Іспит	Сума балів за дисципліну
Модуль 1											
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Індивідуальні завдання	* Модульна контрольна робота	до 40	100
-	-	-	-	-	-	-	-	до 5	до 55		

* – обов'язкові види навчального контролю.

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті:

3 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено аргументацію, використовуються професійні терміни.

2 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє.

1 бал – завдання виконане частково, допущено значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Модульний контроль.

Перелік теоретичних питань для підготовки до модульного контролю:

Модуль № 1.

1. Надати загальний аналіз провідних психологічних теорії та їхній вплив на практичні аспекти психологічної допомоги та реабілітації.

2. Охарактеризувати основні функції та принципи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.

3. Описати основні методи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.

4. Охарактеризувати реабілітаційну психологію як галузь знань: мета, завдання та зв'язок з іншими дисциплінами.

5. Розкрити зміст та особливості феноменів кризи та психотравми.

6. Описати психотравмівні та кризові ситуації та їхні типи.

7. Охарактеризувати напрями соціально-психологічної допомоги та реабілітації у кризових станах.

8. Розкрити зміст та особливості стратегій виживання в екстремальних та кризових ситуаціях.

9. Охарактеризувати особливості переживання стресових і психотравмівних ситуацій.

10. Розкрити психологічні особливості реакцій, станів та поведінки постраждалих в умовах надзвичайної ситуації.

11. Описати основні етапи реагування постраждалого на надзвичайні ситуації.

12. Проаналізувати зміст психологічних наслідків надзвичайної ситуації.

13. Описати стадії сприятливого переживання психотравмівної ситуації.

14. Розкрити зміст базових принципів психодіагностики постраждалих осіб.

15. Описати загальні вимоги та методи психодіагностики осіб, що пережили травмівну подію.

16. Розкрити особливості посткризової психологічної діагностики дітей.

17. Проаналізувати тезаурус феноменів соціально-психологічної допомоги та реабілітації.

18. Описати загальні підходи щодо програм соціально-психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.

19. Дати загальну характеристику технологіям соціально-психологічної допомоги та реабілітації.

20. Проаналізувати зв'язок феноменів психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в надзвичайних ситуаціях.
21. Описати рівні підтримки психічного здоров'я постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
22. Розкрити зміст загальних принципів психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
23. Дати загальну характеристику екстреній психологічній допомозі в системі загальнопсихологічної допомоги та реабілітації особистості.
24. Проаналізувати можливості подолання наслідків кризи на рівні психологічної допомоги на етапі комплексного реагування після гострої фази надзвичайної (екстремальної) ситуації.
25. Охарактеризувати мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги.
26. Розкрити можливості соціально-психологічного консультування у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
27. Описати зміст та місце індивідуальної роботи у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
28. Розкрити сутність та особливості соціально-психологічної роботи з групою.
29. Описати реабілітаційне середовище в Україні (сутність та особливості).
30. Розкрити особливості нормативного регулювання реабілітаційної діяльності в Україні.
31. Розкрити роль та місце мультідисциплінарної реабілітаційної команди у реабілітаційному процесі.
32. Описати сучасні реабілітаційні структури в Україні.
33. Дати загальну характеристику організації психологічної допомоги та реабілітації біженців.
34. Описати особливості організація психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей (досвід США).
35. Охарактеризувати досвід США щодо психологічної допомоги та реабілітації у випадку бойової психічної травми.
36. Описати особливості програми психологічної допомоги учасникам бойових дій у Грузії.
37. Надати характеристику організації психологічної допомоги та реабілітації учасників бойових дій в Ізраїлі.
38. Описати особливості профілактики стресових розладів у військового персоналу (досвід миротворчих місій країн Балтії, Канади, Румунії, Болгарії).
39. Розкрити зміст ключових елементів першої психологічної допомоги при гострих реакціях бойового стресу.
40. Дати характеристику основним принципам та формам допомоги при гострих реакціях бойового стресу
41. Проаналізувати основні лінії проведення відновно-реабілітаційних заходів при гострих реакціях бойового стресу.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульних контрольних робіт.

Модуль № 1 для очної (денної, вечірньої) форми навчання:

25 балів – завдання вірно виконано з дотриманням всіх вимог до виконання есе;
 18-24 бали – завдання виконано вірно, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;
 8-17 балів – завдання розв'язано частково, недостатнє обґрунтування відповіді, допущені граматичні чи стилістичні помилки;
 1-7 балів – завдання розв'язано частково, відсутні обґрунтування відповіді, допущені суттєві граматичні чи стилістичні помилки;
 0 балів – відповідь відсутня.

Модуль № 1 для заочної (дистанційної) форми навчання:

48-55 бали – завдання вірно виконано з дотриманням всіх вимог до виконання есе;
 25-47 балів – завдання виконано вірно, але недостатнє обґрунтування відповіді, допущені незначні граматичні чи стилістичні помилки;
 10-24 бали – завдання розв'язано частково, недостатнє обґрунтування відповіді, допущені граматичні чи стилістичні помилки;
 1-9 балів – завдання розв'язано частково, відсутні обґрунтування відповіді, допущені суттєві граматичні чи стилістичні помилки;
 0 балів – відповідь відсутня.

Індивідуальні завдання.

Критерії оцінювання індивідуальних завдань.

5 балів – самостійна робота здобувачем виконана в повному обсязі;
 4 бали – робота виконана в повному обсязі, але допущені незначні помилки;
 3 бали – обсяг виконаних завдань становить від 50% до 80% від загального обсягу;
 2 бали – виконана частина роботи складає від 40% до 49% від загального обсягу;
 1 бал – в цілому обсяг виконаних завдань складає менше 29% від загального обсягу;
 0 балів – завдання передбачене на індивідуальну самостійну роботу здобувачем не виконане.

Підсумковий контроль.

Здійснюється шляхом підрахунку сумарної кількості балів, отриманих разом за всі види навчальної роботи та накопичених протягом семестру, за 100-бальною шкалою, що використовується в НУЦЗ України.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі усного іспиту, результати якого у балах від 0 до 40 входять до загального підсумкового контролю.

Кожен варіант екзаменаційного білету складається з двох питань. Відповіді на

поставленні питання слухачів повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміти застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті:

32-40 балів – в повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст питань;

25-31 балів – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст поставлених питань. При наданні відповіді на деякі питання не вистачає достатньої глибини та аргументації, при цьому є несуттєві неточності та незначні помилки;

18-24 балів – в цілому володіє навчальним матеріалом, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки;

10-17 балів – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Недостатньо розкритий зміст питань та завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності;

1-9 балів – частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено при цьому суттєві помилки;

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту питань.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Надати загальний аналіз провідних психологічних теорій та їхній вплив на практичні аспекти психологічної допомоги та реабілітації.
2. Охарактеризувати основні функції та принципи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
3. Описати основні методи соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
4. Охарактеризувати реабілітаційну психологію як галузь знань: мета, завдання та зв'язок з іншими дисциплінами.
5. Розкрити зміст та особливості феноменів кризи та психотравми.
6. Описати психотравмівні та кризові ситуації та їхні типи.
7. Охарактеризувати напрями соціально-психологічної допомоги та реабілітації у кризових станах.
8. Розкрити зміст та особливості стратегій виживання в екстремальних та кризових ситуаціях.
9. Охарактеризувати особливості переживання стресових і психотравмівних ситуацій.
10. Розкрити психологічні особливості реакцій, станів та поведінки постраждалих в умовах надзвичайної ситуації.
11. Описати основні етапи реагування постраждалого на надзвичайні ситуації.

12. Проаналізувати зміст психологічних наслідків надзвичайної ситуації.
13. Описати стадії сприятливого переживання психотравмивної ситуації.
14. Розкрити зміст базових принципів психодіагностики постраждалих осіб.
15. Описати загальні вимоги та методи психодіагностики осіб, що пережили травмивну подію.
16. Розкрити особливості посткризової психологічної діагностики дітей.
17. Проаналізувати тезаурус феноменів соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
18. Описати загальні підходи щодо програм соціально-психологічної допомоги та реабілітації в сучасній науці.
19. Дати загальну характеристику технологіям соціально-психологічної допомоги та реабілітації.
20. Проаналізувати зв'язок феноменів психічного здоров'я та соціально-психологічної підтримки в надзвичайних ситуаціях.
21. Описати рівні підтримки психічного здоров'я постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
22. Розкрити зміст загальних принципів психологічної реабілітації постраждалих в надзвичайних та екстремальних ситуаціях.
23. Дати загальну характеристику екстреній психологічній допомозі в системі загальнопсихологічної допомоги та реабілітації особистості.
24. Проаналізувати можливості подолання наслідків кризи на рівні психологічної допомоги на етапі комплексного реагування після гострої фази надзвичайної (екстремальної) ситуації.
25. Охарактеризувати мас-медіа та телефон довіри як простір психологічної допомоги.
26. Розкрити можливості соціально-психологічного консультування у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
27. Описати зміст та місце індивідуальної роботи у практиці психологічної допомоги та реабілітації.
28. Розкрити сутність та особливості соціально-психологічної роботи з групою.
29. Описати реабілітаційне середовище в Україні (сутність та особливості).
30. Розкрити особливості нормативного регулювання реабілітаційної діяльності в Україні.
31. Розкрити роль та місце мультідисциплінарної реабілітаційної команди у реабілітаційному процесі.
32. Описати сучасні реабілітаційні структури в Україні.
33. Дати загальну характеристику організації психологічної допомоги та реабілітації біженців.
34. Описати особливості організація психологічної допомоги військовослужбовцям, ветеранам та членам їхніх сімей (досвід США).
35. Охарактеризувати досвід США щодо психологічної допомоги та реабілітації у випадку бойової психічної травми.

36. Описати особливості програми психологічної допомоги учасникам бойових дій у Грузії.

37. Надати характеристику організації психологічної допомоги та реабілітації учасників бойових дій в Ізраїлі.

38. Описати особливості профілактики стресових розладів у військового персоналу (досвід миротворчих місій країн Балтії, Канади, Румунії, Болгарії).

39. Розкрити зміст ключових елементів першої психологічної допомоги при гострих реакціях бойового стресу.

40. Дати характеристику основним принципам та формам допомоги при гострих реакціях бойового стресу

41. Проаналізувати основні лінії проведення відновно-реабілітаційних заходів при гострих реакціях бойового стресу.

Політика викладання навчальної дисципліни

Політика відвідування аудиторних занять (особиста присутність студента): відвідування занять є обов'язковим компонентом в системі вивчення курсу, набуття загальних та фахових компетентностей (відвідування лекцій та практичних занять). За об'єктивних причин (наприклад, лікарняні, стажування, мобільність, індивідуальний графік, інше) аудиторні види занять та завдань можуть бути трансформовані в систему дистанційного навчання.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: здобувач вищої освіти зобов'язаний дотримуватись крайніх термінів (дата для аудиторних видів робіт або час в системі дистанційного навчання), до яких має бути виконано певне завдання. За наявності поважних причин (відповідно до інформації, яку надано деканатом) здобувач має право на складання індивідуального графіку вивчення окремих тем дисципліни. Роботи, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (75% від можливої максимальної кількості балів за вид діяльності балів). Перескладання модулів відбувається за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації; використання достовірної інформації з офіційних джерел у проектних завданнях. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування та підготовки практичних завдань під час заняття.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Література

1. Гурлева Т.С. Психологічне консультування через періодичну пресу: досвід і перспективи / Т. С. Гурлева // Практична психологія та соціальна робота [Текст] : Науково- практичний освітньо-методичний журнал. - К. : компанія "Социс", 2004 - С.70-73.
2. Діагностика, терапія та профілактика медико-психологічних наслідків бойових дій в сучасних умовах. Методичні рекомендації. - Харків: Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України, 2014. - 67 с.
3. Друзь О.В. Напрямки медико-психологічної профілактики постстресових психічних розладів у учасників локальних бойових дій / О.В. Друзь, І.О. Черненко // Український вісник психоневрології. - 2017. - Т. 25. - Вип. 1 (90). - С.45-48.
4. Екстремальна психологія: / [Євсюков О.П., Куфлієвський А.С., Лебедев Д.В., Назаров О.О. та ін.] ; за заг. ред. О.В. Тімченка. - [підручник] - К. : Август Трейд, 2007. - 502 с.
5. Ерфорд Б. 45 основних технік психологічного консультування. Вид-во: Науковий світ, Київ. 2024. 590 с.
6. Загальна психологія [Текст] : підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. - К. : Либідь, 2005. - 464 с.
7. Збереження психічного здоров'я населення України в умовах війни: навч. посіб. / Н.Г. Іванова, Б.В. Михайлов, В.Д. Мішиєв та ін. Київ : НА СБУ, НУ ОЗУ ім. П.Л. Шупика, 7БЦ, 2024. 212 с.
8. Іванов В. Ф. Соціологія масової комунікації: Навч. посіб. / Валерій Феліксович Іванов. Черкаси: Вид-во ЧДУ, 2003. - 193 с.
9. Капська А.Й., Завацька Л.М., Грищенко С.В. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах: навч. посіб. Київ: Слово, 2011. 248 с.
10. Кокун О.М. Основи психологічної допомоги військовослужбовцям в умовах бойових дій: Методичний посібник. / О.М. Кокун, Н.А. Агаєв, І.О. Пішко, Н.С. Лозінська.- Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2015. - 170 с.
11. Кризова психологія: навч. посіб. / за заг. ред. О.В. Тімченка. – Х.: НУЦЗУ, 2010. - 401 с. <http://repositc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/2069/1/kryzova.pdf>
12. Мельник А.П. Психологічна реабілітація військовослужбовців, що перебували в умовах бойових дій / А.П. Мельник // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки. - 2015. - №4 (29). - С. 100-105.
13. Мельничук О.Б. Основи психоконсультування та психокорекції / Оксана Богданівна Мельничук // [Навчальний посібник для студентів подвійних спеціальностей із спеціальністю «Практична психологія» та спеціалізацією «Соціально-психологічна реабілітація»]. - Київ: Каравела, 2015. -390 с
14. Москалець, В.П. «Над-смісл» у логотерапії безнадійності. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія», 2022. Вип.16. - С.24–36.

15. Москалець, В. П. Психологія особистості. Київ : Ліра-К., 2020.

16. Москалець, В., Рошкевич, О. Логотерапевтичний принцип підходу до психологічних проблем ветеранів війни з росією. Актуальні дослідження в сучасній вітчизняній екстремальній та кризовій психології. (Монографія). В. П. Садкового, О. В. Тімченка (Ред.). НУЦЗУ. Харків : ФОП Панов А. М. 2022.

17.

18. Особливості стосунків «психотерапевт-клієнт» у сучасному соціокультурному середовищі: монографія / З.Г. Кісарчук, Я.М. Омельченко, Г.П. Лазос [та ін.] ; за ред. З.Г. Кісарчук. - Київ: Видавничий Дім «Слово», 2017. - 225 с.

19. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навч. посіб. заг. ред.: Н.Пророк. Т.1. – К., 2018. -208 с.
<https://www.osce.org/files/f/documents/a/a/430805.pdf>

20. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навч. посіб. заг. ред.: Л. Гридковець. Т. 2. –К., 2018. – 240с.
<https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829.pdf>

21. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Навч. посіб. заг. ред.: Л. Гридковець. Т. 3. –К., 2018. – 236с.
<https://www.osce.org/files/f/documents/4/d/430841.pdf>

22. Особистість як суб'єкт подолання кризових ситуацій: психологічна теорія і практика : монографія / за ред. С. Д. Максименка, С. Б. Кузікової, В. Л. Зливкова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. – 540 с.

23. Психологія травмуючих ситуацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. Л. Туриніна. – К.: ДП “Вид. дім “Персонал”, 2017. – 160 с.

24. Панок В.Г. Психологічна служба: Навчально-методичний посібник для студентів і викладачів. Кам'янець-Подільський: ТОВ Друкарня Рута, 2012. 488 с.

25. Попович Г.М. Соціальна робота в Україні і за рубежом. Ужгород: Гражда, 2000. 134 с.

26. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій: методичний посібник / З.Г. Кісарчук, Я.М. Омельченко, Г.П. Лазос, Л.І. Литвиненко, Л.Г. Царенко; за ред. З.Г. Кісарчук. - К. : ТОВ "Видавництво "Логос", 2015. - 207 с.

27. Психолого-корекційний практикум травм війни : навч. посіб. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. 396 с.

28. Титаренко Т.М. Соціально-психологічні технології відновлення особистості після травматичних подій. Київ : КНТ, 2023. 218 с.

29. Титаренко Т.М. Соціально-психологічна реабілітація особистості: етапи, технології, техніки / Т.М. Титаренко // Наукові студії із соціальної та політичної психології. - 2018. - Вип. 41. - С. 157-167.

30. Франкл В. Людина у пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 160 с.

31. Франкл В. Лікар та душа. Основи логотерапії. Харків : Клуб сімейного дозвілля, 2018. 320 с.

32. Шестопалова Л. Ф. Клініко-психологічні прояви постстресових розладів у цивільних осіб, тимчасово переміщених із зони АТО / Л. Ф. Шестопалова, В. А. Кожевнікова, О. О. Бородавко, Ю.С.Бучок // Медична психологія. - 2016. - №4. - С. 3-10.

33. Яковенко С.І. Соціально-психологічна допомога при надзвичайних ситуаціях та критичних інцидентах: [монографія] / В.І.Лисенко, С.І. Яковенко. - Київ: Центр соціальних експертиз і прогнозів Інституту соціології НАНУ, 1999. - 226 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. Наукова бібліотека Національного педагогічного університету ім. М.П.Драгоманова: <http://hklib.npu.edu.ua/>

Крім вказаних вище джерел є доцільним використання інших електронних ресурсів із зазначенням авторів, назви матеріалу на сайті та адреси в Інтернеті.

Розробник:

професор кафедри

психології діяльності в особливих умовах,

кандидат психологічних наук, професор

Олег НАЗАРОВ